*לימד "על בכור בעל מום שניתן לכהן *שלא מצינו "לו "בכל התורה כולה, ורבי ישמעאל נפקא ליה מלך יהיה" דסיפא, בשלמא לר' יוסי הגלילי דמוקי ליה נמי במעשר ופסח היינו דכתיב °לא תפדה (כי) קדש הם" הם קריבין ואין תמורתן קריבה (א) א] דתנן *תמורת "בכור ומעשר הן "וולדן וולד ולדן עד סוף כל העולם הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים, ותנן *אמר רבי יהושע שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה ואין לי לפרש אלא לרבי ישמעאל דמוקי ליה כוליה בבכור, מעשר ופסח דלא קריבה תמורתן מנא ליה? מעשר גמר *עברה-עברה' מבכור, פסח בהדיא כתב ביה כשב מה ת"ל "אם "כשב" "לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שתקרב שלמים, יכול אף לפני הפסח כן? ב] ת"ל "הוא", וכל הנך תנאי דמפקי ליה להאי "דם זבחיך ישפך" לדרשא אחרינא האי "כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת שכיפר' מנא להו? ג] סברי להו כבית הלל דאמרי אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר וילפינן כולהו מחטאת : והחטאת שתי מתנות : *אמר רב הונא מ"ט דב"ש? °קרנות קרנות קרנות הרי כאן שש, ארבעה למצוה ושתים לעכב ובית הלל קרנת קרנת קרנות הרי כאן ארבע שלש למצוה ואחת לעכב, ואימא כולהו למצוה? כפרה בכדי לא אשכחן ואיבעית אימא היינו טעמא דבית הלל אהני "מקרא" ואהני "מסורת: אהני מקרא לטפויי חדא ואהני מסורת לבצורי חדא אלא מעתה °לטטפת °לטטפת °לטוטפות *הרי כאן ארבע אהני (ב) "קרא ואהני מסורת חמשה בתי בעי למיעבד? סבר לה כר' עקיבא דאמר טט' בכתפי = שתים, פת' באפריקי = שתים אלא מעתה °בסכת, בסכת, בסוכות' אהני מקרא ואהני מסורת-חמשא דפנתא בעי למיעבד? התם

תורה אור
במדבר יח · ויקרא ד · דברים ו · שם יא · שמות יג · ויקרא כג

לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן שלא מצינו לו ד] (מקום) אחר **בכל התורה כולה** · "ודמן וחלבן" ליכא לאוקומי באחד בכור, דבעל מום לא קרב : **דסיפיה** · וכסוק הימין לך יהיה : **היינו דכתיב קדש הם כו' ותנן כו'** · כלומר הייט דקודש הם" ממעט נמי תמורת מעשר ופסח מהקרבה וניליף ה] מינה טעמא דהנך ב' משניות דתנן בהו דלא קרבי (וולדן) : **כבכור ומעשר** · דאין כפרין במום לחול קדושה על המעות ומיהו ו] לא כבכור ומעשר לקרב אלא יאכלו בעלים במום : **ותנן נמי** · בפסחים דתמורת פסח לא קרבה : **ואין לי לפרש** · הי קריבה והי לא קריבה וקיימא לן דתמורה שהמיר בו אחר הפסח קריבה דתמורת שלמים היא ושהמיר בו קודם זמנו לא קרבה דתמורת הפסח היא : **עברה עברה** · "כל אשר יעבור תחת השבט" במעשר "והעברת כל פטר" בבכור : **אם כשב** · בשלמים כתיב : **שקריבה שלמים** · שהרי מותר ז] נעשה שלמים משעבר זמנו : **הוא** · "זבח פסח הוא"=הוא קרב ואין תמורתו קריבה : **אף חטאת כו'** · וילפינן לה מקראי במתניתין ח] והדר ילפינן כולהו זבחים מחטאת : **קרנת קרנת קרנות** · שלש פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בויקרא אחת בשעיר נשיא, וב' בחטאת יחיד: אחת בכשבה ואחת בשעירה, בשתים כתיב על קרנת חסר והאחת מלא, ב"ש אית להו יש אם למקרא הרי כאן שש ואין במזבח אלא ארבע ט] והשתים יתירות לא נאמרו אלא שנה עליה הכתוב לעכב, ארבע נאמרו למצוה שמצוה בארבע מתנות, ושתים נשנו מהן לעכב: **ב"ה** סברי יש אם למסורת הלכך הרי י] ד', ג' מהן למצוה נאמרו שמצוה לכתחילה ליתן אף עליהן, והאחת מעכבת כדמפרש ואזיל : **ואימא כולהו למצוה** · ואין כאן יא] אחת לעכב שהרי לא שנה באחת מהן : **בכדי** · בלא מתן דמים : **אהני** יב] **מקרא** · דמשמע שש : **ואהני מסורת** · דמשמע ארבע הלכך טפי חדא אמסורת ובציר חדא ממקרא והוו להו חמש כמנאן שנה באחת : **לטטפת לטטפת לטוטפות** · דילפינן מינה ארבע בתים לתפילין ואנן בכולהו לטוטפות קרינן יג] נמי אהני קרא כו' : **סברי ב"ה כרבי עקיבא** · דליף לה מקרא אחרינא : **כתפי** · שם מקום :

תוכל לדקדק דזריקה בכלל שפיכה דכיון דקאמר דביך על הפסח פטר את הזבח אם כן סבירא ליה דמתעתיהם שוין ואף פסח בזריקה והא דזבח לא פטר פסח משום יד] דזבח טפל לו וכיון דפסח בזריקה אם כן אייתר ליה דם זבחיך ישפך טו] ומאי למידרש מיניה לומר דזריקה בכלל שפיכה ולא גרים ולא שפיכה בכלל זריקה דלהאי תנא דרבי ישמעאל כולהו בזריקה ולדברי ר"ע טז] דלא זה פוטר את זה אם כן אין מתנותיהם שוות דפסח בשפיכה מקרא ודם זבחיך ישפך ואם כן לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דהא ודם זבחיך אילטריך ליה לדידיה לומר דפסח בשפיכה ולהאי פירושא קשה מכל מקום מההיא דהאשה (פסחים דף פט·) ועוד מנא ליה לרבי ישמעאל דזריקה בכלל שפיכה משום דמייתר ודם זבחיך ישפך דלמא אתא לכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר וה"ר חיי"ם אומ"ר דבספרי"ם ישני"ם גרסינן כשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ושפיכה בכלל זריקה דהכל אחד דכל הקרבנות בזריקה לרבי ישמעאל ואין לחוש אם בזריקה אם בשפיכה והייט כשיטת רביט שמואל וכל מה שהקשיתי עליו קשה גם לפי' זה ולכולהו לישני קשה אי פסח בשפיכה (לרבי עקיבא) אם כן דריש לקרא יז] דדמו כרבי ישמעאל *ובשרם דהנך (קאמר) כרבי ישמעאל ואחד תם ואחד בעל מום נפקא ליה יח] מיהיה לך ולקמן בסוף איזהו מקומן (דף נז·) פליג רבי עקיבא ארבי ישמעאל ומוקי לה לקרא דובשרם אחד תם ואחד בעל מום כרבי יוסי הגלילי דהכא : **אחד** תם ואחד בעל מום · אע"ג יט] דיהיו לך כחזה התנופה ושוק התרומה מוקמינן ליה בסוף איזהו מקומן (שם) ובבכורות (כז:) בבכור תם רישיה דקרא דבשרם לשון רבים נקט משום בעל מום: **שלא** מצינו כ] לו בכל התורה כולה · פירש בקונט' שלא מצינו לו קרא אחר בכל התורה כולה ונראה לפרש שלא מצינו בכל התורה כענין זה דשאר פסולי המוקדשין אינו מתנה לכהן אלא פודהו ומקריב אחר תחתיו וזה מתנה לכהן ואוכלו במומו כא] כי האי גוונא בפ' שתי מדות (מנחות עז:) שלא מצינו בכל התורה שיהא טפל חמור מן העיקר גבי כב] את הכבש זו עולת יולדת האחד זה אחד עשר של מעשר א): **קודש** הם הם קריבין ואין תמורתן קריבה · תימה דבפ"ק דתמורה (דף ה:) בין אביי ורבא מוקמי הם *לבכור ומעשר שנתערבו כג] בכל העולין שקריבין לגבי מזבח ואין תמורתן קריבה נפקא להו מדכתיב לה' הוא קרב ואין תמורתו קריבה ועוד קשה דאביי גופיה דריש ליה התם בפרק אלו קדשים (תמורה כא·) מקרא דהכא מדכתיב קודש הם : **שמעתי** שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה · מפרש התם כד] בפסח שנמצא קודם שחיטה ירעה וכן תמורתו *משום פסח עצמו דלא קרב לא קרבה תמורתו ועוד איכא כה] למאן דאמר התם דנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו קריבה שלמים אע"פ שהפסח רועה ואע"ג דדרשינן הוא קרב ואין תמורתו קריבה הכי קאמר הוא קרב כלומר פסח כו] קרב ואין תמורתו קריבה כשהוא מימר בפסח *דחזי ללישנא קמא דרבה דבפרק מי שהיה טמא (פסחים צו:) אפילו המיר בו לאחר שחיטה וללישנא בתרא היכא דהמיר קודם שחיטה וההוא לישנא לא קאי דאיתותב התם וקצת קשה הא דדרשינן קודש הם אבכור מעשר ופסח הם קריבים ואין תמורתן קריבה דלא הוי מעין אחד דגבי פסח אם המיר בפסח עצמו שקרב לשם פסח תמורתו נמי קריבה דאם איתא דלא קרב אמאי איתותב התם לשון שני של רבה לימא דברייתא בהכי מיירי ועוד דרשינן התם אם כשב לרבות פסח שעברה שנתו ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מלות שלמים ופירש התם בקונט' שלמים הבאין מחמת פסח דהייט תמורת הפסח עצמו ובענין אחר לא מיתוקם כדפרישית לעיל פ"ק (דף ט·) ובכל מקום שהפסח קרב או לשם שלמים גם התמורה קריבה כיון דלא אתיא מכח קדושה דחויה ול"ע אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה דשמא יש לדרוש הוא קרב לשם פסח ואין תמורתו קריבה לשם פסח אבל לשם שלמים קרבה כשקרב הוא לשם פסח : **הרי** כאן שש · וא"ת בחמש סגי דלאחת לא אילטריך דכפרה בכדי לא אשכחן וי"ל דדילמא ב"ש לית ליה האי טעמא : **לטוטפות** · ואמר רביט תם דבספרים מדוייקים לא כתיב לטוטפות כלל בוי"ו לבסוף כז] אלא וי"ו דולטטפת דריש ואפילו למאן דלא דריש וי"ו וי"ו למ"ד דריש כדאמר גבי והנותר פ' הערל (יבמות עב:) ויש מפרשים דלטוטפת דריש דכתיב לטוטפת מלא בוי"ו דוי"ו דבין שני הטיתין דריש וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין ואומר רביט תם דלא אמרינן גורעין ומוסיפין ודורשין באמצע התיבה אלא בתחלת התיבה או בסוף כדאשכחן בפרק הזהב (ב"מ דף נד:) גבי וחמישיתו וגבי דם מהפר יקבלנו ב) וגבי ונתתם את נחלתו לשארו בים נוחלין (ב"ב דף קיא:)*: **טט** בכתפי שתים · וא"ת א"כ ליבעי תרי סרי בתי כח] וי"ל כיון דמנין הוא איך הוו להו כפרשה שנאמרה ושניה ולא דמו לקרנות שאין המנין כתוב בפירוש וה"ר יהודה מקורבי"ל מפרש דחד טטפת לגופיה ואיך תרתי אתו ג) למנין כט] בתים בלשון כתפי ובל' אפריקי* : **אלא** מעתה בסכת כו' ל] במס' סוכה (דף ו:) דדרשינן לדפנות וכן בפ' המביא (ביצה ל:) גבי אין נוטלים עצים מן הסוכה אסרינן נמי מן הדפנות מדכתיב חג הסוכות דכשם שחל שם שמים על לא] החגיגה כך חל על הסוכה ותימה דגבי אין מסככין בדבר המקבל טומאה וגבי תעשה ולא מן העשוי לא לב] דרשינן לדפנות:

א) [וע"ע תוס' בכורות כה· ד"ה שלא] ב) [לעיל כה·] ג) נ"א למנין ד' בתים נ"ק

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"א מהלכות בכורות הלכה ג :
ט ב מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה ב :
י ג מיי' פ"ד שם הלכה ו:
[לקמן מ· בכורות כח.]
יא ד מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ו :

ס"א לכ"ע

נ"א ובשרם עלייהו דהנך בכורות קאמר כר"י וכו'

מסורת הש"ס

[שבת פג: וש"נ]
תמורה כא·
פסחים לו:
[לעיל ט. מעילה יג: תמורה כ:]
סנהדרין ד.
סנהדרין ד: מנחות לד:

נ"א לדרשא אחריתי אביי מוקי הם בהוייתן יהא ורבא מוקי לבכור כו' ועיין נ"ק

ע' נ"ק שמהפך הגירס' של תוס' בשמם ועי' בסוגיא דהתם בפסחים שם

נ"א מיהו

[וע' תוס' סנהדרין ד: ותוס' מנחות לד: ד"ה לטטפת]

[וע"ע שם בסנהדרין ובמנחות לד: תוס' ד"ה טט]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואין תמורתן קריבה ותנן : (ב) שם אהני מקרא :

שיטה מקובצת

א] קריבה ותנן אות ד' נמחק : ב] ת"ל הוא האי דרשא גמורה היא אבל אם כבש לרבות תמורת פסח אחר הפסח שקרב שלמים אסמכתא בעלמא היא כדאמרינן בפ' מי שהיה טמא דאם כבש בא לרבות שעברה שנתו : ג] סברי להו כב"ה וקשה דאשו אותם תנאי דנפקי ניתנים במתנה אחת כיפר מודם זבחיך שבקי ב"ה ועבדי כב"ש וי"ל דאתיא שפיר כב"ה נמי למידרש מודם זבחיך [כל הניתנין על מזבח החיצון] שנתנן מתנה אחת כיפר בשאר קרבנות דהוי שונה הכתוב לעכב הלכך הו"א אע"ג דבחטאת במתנה אחת כיפר מ"מ שאר קרבנות דכתיב בהו סביב בפרשה ליבעי שתי מתנות שהן ד' לעכב לכך איצטריך ודם זבחיך ישפך · ת' מהר"פ והן כתובין בדפוס [בד"ה מנין למעלה דף לו ע"ב בריש הפרק] : ד] לו מקרא אחר בכל התורה כולה שבכור בעל מום לא קרב ודמן וחלבן ליכא לאוקמי אלא אחד בכור דבעל : ה] מיניה טעמא דהנך כו' קרב תמורתן וולדן הס"ד : ו] ומיהו לאו כבכור : ז] מותר הפסח נעשה : ח] והדר ילפי כולהו מקראי : ט] ארבע קרנות והשתים: י] הרי זו ד' : יא] כאן אפילו אחת : יב] אהני מקרא דמשמע: יג] קרינן נימא נמי כו' סברי לה ב"ה : יד] משום דפסח עיקר והזבח טפל: טו] תיבות ומאי למידרש מיניה נמחק: טז] מתיבות דלא זה כו' עד תיבת לא זריקה בס"א אינו : יז] דקרא דדמם ובשרם דהנך בבכורות כר"י : יח] ליה מלך יהיה ולקמן כו' פליג ר"ע אדרבי ישמעאל : יט] אע"ג דכחזה התנופה ושוק הימין מוקמינן : כ] מקרא אחר בכל התורה וקשה דהא בכל התלמוד לא אשכחן כי האי לישנא ובכל מקום שמרבינן שום דבר מקרא יכול לומר שלא מצינו כו' לכך נראה לפרש : כא] במומו וכי האי גוונא אשכחן בפ' : כב] גבי לכבש זו : כג] שנתערבו דמן בכל העולין הקריבין לגבי מזבח כו' נפקא להו מדכתיב לה' : כד] התם בפסחים הפסח שנמצא כו' ירעה כו' וכן תמורתו משום דהואיל והוא עצמו לא קרב לא : כה] איכא לישנא דאמר ותיבת למאן ל"ש : כו] פסח כשר קרב ואין כו' בפסח דחזי ללישנא קמא : כז] לבסוף בין פא לתיו : כח] בתי דשלשה טוטפת כתיבי : כט] למנין ד' בתים : ל] כו' הכא דרשינן ותיבות בס' סוכה ואות ד' נמחק : לא] דכשם שחל שם שמים על [סככו] כך חל על הדפנות ותימה : לב] דרשינן ס"א לא חיישינן :

במדבר יח:יז
אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לה'

נושא
מקורות לפי ר' יוסי הגלילי ור' ישמעאל דתמורות מעשר ופסח אינה קריבה

נושא/מקנה
◇ מקורות למח' ב"ש וב"ה במספר מתנות הדם שמעכב אצל חטאת :
לב"ש - שתים
לב"ה - אחת

△ "אלא מעתה" קושיות על הלמ' השני לב"ה (אהני מקרא ואהני מסורת)

◆ נ"ל דהיינו המאוצע דהיינו [illegible] לחלק לשנים
* נ"ל דהיינו ד' למצוה והחמישית היא מה שנשנה עליו לעכב לע"ג
פירוש "שנשנה" דהיינו שגם המקרא וגם המסורת מתייחס אליו